

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2025**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.α.

- 1.α
- 2.β
- 3.β

A1.β. «παρ' ἧν» : ὁδόν
«ὕπὲρ ὧν»: παραφράγματα

B1.

Ο Πλάτωνας χρησιμοποιεί ως βασικό εκφραστικό τρόπο την αλληγορία με την οποία παρουσιάζει το θέμα του μύθου. Στο απόσπασμα από το διδαγμένο κείμενο, ο Σωκράτης βάζει τον συνομιλητή του, τον Γλαύκωνα, να φανταστεί ένα υπόγειο μέρος σαν σπηλιά με το οποίο παρομοιάζει τον κόσμο και την πολιτική κοινωνία της εποχής του Πλάτωνα. Ο Πλάτωνας χρησιμοποιεί εδώ μια αλληγορία, που είναι δημιούργημα της δικής του φαντασίας, για να κάνει πιο παραστατικά και έτσι πιο κατανοητά όσα θα εκθέσει για το θέμα του και για να κεντρίσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Το ρήμα «ἀπέεικασον», το οποίο σημαίνει απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή / σύγκριση εισάγει την αλληγορία. Η χρήση του συγκεκριμένου ρήματος στην αρχή της αφήγησης, που είναι γνωστή ως ο «(πλατωνικός) μύθος του σπηλαιού», σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία. Η αλληγορία, όπως αυτή αναπτύσσεται στην αρχή του Ζ' Βιβλίου της Πολιτείας, είναι μια πλατιά μεταφορά, ένας εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας άλλα λέει και άλλα εννοεί.

Γενικά ο Πλάτωνας χρησιμοποιεί την εικόνα, την αλληγορία και κυρίως το μύθο (καταφεύγοντας στην αναλογία και στη μεταφορά), όταν προσπαθεί να θεμελιώσει απόψεις που δεν είναι δυνατό να στηριχθούν στη διαλεκτική, τη βασική του μέθοδο, ή για να ενισχύσει τη διαλεκτική. Η αξία της αλληγορίας είναι διδακτική και όχι αποδεικτική. Επίσης, η αλληγορία είναι ένας αναλογικός συλλογισμός, τον οποίο ο φιλόσοφος χρησιμοποιεί για να δείξει πως βλέπει τον κόσμο και όχι για να αιτιολογήσει την κατάσταση του κόσμου.

Με τη φράση «παιδείας τε περί και ἀπαιδευσίας» ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του σπηλαιού: ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά για την παιδεία και την έλλειψη παιδείας. Στην Πολιτεία γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών. Σε ένα άλλο χωρίο της Πολιτείας αναφέρει ότι «η καλή εκπαίδευση και η ανατροφή, αν διατηρείται, γεννά καλές φύσεις, και πάλι οι χρηστές αυτές φύσεις, όταν λάβουν μια τέτοια ανατροφή, θα γίνουν ακόμη καλύτερες από τις προηγούμενες». Στον μύθο του σπηλαιού, ειδικότερα, η αναφορά στην παιδεία έχει και γνωσιολογικό περιεχόμενο: πώς μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια, και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό;

Μέσω της αλληγορίας σκηνοθετεί μία παράδοση ιστορία: όπως τα σώματα των δεσμωτών είναι ακινητοποιημένα και δέσμια στο υπόγειο («ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας

ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν») με ἀποτελεσμα αὐτοὶ νὰ γνωρίζουν μόνον ὅ,τι ἀκούν καὶ βλέπουν χωρὶς νὰ ἔχουν ἀμεση ἀντίληψη τοῦ φωτός καὶ τῶν ὄντων ἀλλὰ νὰ ἐμπιστεύονται ἀπόλυτα τὶς αἰσθήσεις τοὺς ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι φυλακισμένη στὶς αἰσθήσεις τοῦ σώματος.

B2.

Το παράλληλο κείμενο αποτελεί ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἔργο «1984» τοῦ Τζωρτζ Ὀργουελ στὸ ὁποῖο περιγράφεται ἓνα ἀπολυταρχικὸ Κόμμα καὶ ὁ ἀπρόσωπος ηγέτης τοῦ, ὁ Μεγάλος Ἀδελφός, οἱ ὁποῖοι μέσω τῆς προπαγάνδας καὶ τῆς παραποίησης τῶν γεγονότων κατασκευάζουν μία ψευδὴ πραγματικότητα μέσα στὴν ὁποία ζουν οἱ πολῖτες, ὅπως ὁ Γουίστον.

Συγκεκριμένα, στὴν πρώτη παράγραφο ἐντοπίζεται μία ομοιότητα σὲ σχέση με τὴν Πλατωνικὴ ἀλληγορίαν. Τὸ Κόμμα ἐπιβάλλει τὴ «λογικὴ τοῦ ἰσχυροῦ» καὶ «αρνεῖται σιωπηρὰ τὴν ἐγκυρότητα τῆς ἐμπειρίας ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἐξωτερικῆς πραγματικότητος». Παρόμοια καὶ στὸ διδαγμένο κείμενο, τὰ δεσμά, ποὺ συμβολίζουν τὶς αἰσθήσεις, ἀκινητοποιοῦν τοὺς δεσμώτες καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν πραγματικότητα με τὴ βοήθεια τῆς λογικῆς καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ὀρθοῦ λόγου («κιδέ γάρ ἄνθρωποις περιάγειν»). Εἶναι ἐγκλωβισμένοι σὲ μία ψευδὴ πραγματικότητα. Τὸ αξιολογικὸ σχόλιο τοῦ Γλαῦκωνα («ἄτοπον...») καὶ τὸ ἐπεξηγηματικὸ σχόλιο τοῦ Σωκράτη ἀποτυπώνουν τὴν γνωστικὴ κατάσταση τῶν δεσμωτῶν. Ἡ ἐμφατικὴ λέξις «ἄτοπον», ποὺ παραπέμπει σχεδὸν σὲ κάτι ἀνύπαρκτο, χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ προειδοποιήσῃ τὸν ἐπερχόμενο αἰφνιδιασμὸ τῆς ἀπόφασής τοῦ Σωκράτη: οἱ ἀλλόκοτοι δεσμώτες εἶναι ὅμοιοι με ἐμὰς («ὁμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ»). Ὁ Πλάτωνας σαφῶς ἐδῶ ἀναφέρεται στὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς ἐποχῆς τοῦ ὅπου οἱ δυνατοὶ ἐλέγχουν τὴν ἐξουσία, οἱ λαοπλάνοι καὶ δημαγωγοὶ παραπλανοῦν τὸ λαὸ καὶ κυβερνοῦν τυραννικά καὶ οἱ πολῖτες ζοῦν μέσα στὸ σκοτάδι τῆς ἀμάθειας.

Στὴ δευτέρῃ παράγραφο τοῦ παράλληλου κειμένου ὁ Γουίνστον προβληματίζεται καὶ ἀντιδρᾷ ἀπέναντι στὸ Κόμμα ποὺ τοῦ «ἔλεγε νὰ ἀπορρίπτει τὴ μαρτυρία τῶν αὐτιῶν καὶ τῶν ματιῶν τοῦ». Θεωρεῖ ὅτι αὐτοὶ «εἶχαν ἀδίκον, κι αὐτὸς εἶχε δίκιον». Πιστεύει ὅτι ὁ υλικὸς κόσμος ὑπάρχει, οἱ νόμοι τοῦ δὲν ἀλλάζουν... πρὸς τὸ κέντρο τῆς γῆς». Διαπιστώνει ὅτι «ἐλευθερία εἶναι νὰ λες ὅτι δύο καὶ δύο κάνουν τέσσερα». Συνειδητοποιεῖ ἐπομένως τὴν πραγματικότητα καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἐλευθερωθεῖ.

Αντίθετα, οἱ πλατωνικοὶ δεσμώτες εἶναι δέσμοι τῶν δεδομένων ποὺ τοὺς δίνουν οἱ αἰσθήσεις τοὺς καὶ ἀπρόθυμοι νὰ τὶς ἀμφισβητήσουν. Παθητικοὶ καὶ συμβιβασμένοι δὲν συνειδητοποιοῦν τὴν πραγματικότητα. Στὸ διδαγμένο κείμενο ὁ Σωκράτης ἀπευθύνοντας μίαν ἐρώτησιν στὸν Γλαῦκωνα, τὸν καλεῖ νὰ φανταστεῖ ἂν οἱ δεσμώτες μποροῦν νὰ βλέπουν κάτι παραπάνω ἐκτὸς ἀπὸ τὸν εαυτὸ τοῦς, τοὺς διπλανοὺς τοὺς καὶ τὶς σκιὰς ποὺ πέφτουν ἀπὸ τὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς στὸ τοίχωμα τοῦ σπηλαίου «τοὺς γὰρ τοιοῦτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶε ἂν τι ἑωρακεῖν ἄλλο πλὴν τὰς σκιὰς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;». Ὁ Γλαῦκων φαίνεται νὰ προβληματίζεται ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν τοῦ Σωκράτη. Παρατηρεῖ ὅτι θὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ δουν κάτι ἐπιπλέον, ἀφοῦ εἶναι ἐγκλειστοὶ στὴ σπηλιά ἀπὸ τὴν παιδικὴν τοὺς ηλικίαν καὶ τὰ δεσμά δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ στρέφουν γύρω τὸ κεφάλι τοὺς. Εἶναι ἀναγκασμένοι, λοιπόν, νὰ μένουν ἀκίνητοι καὶ νὰ κοιτοῦν διαρκῶς μπροστὰ, τὸν τοίχον τοῦ σπηλαίου ποὺ βρίσκεται ἀπέναντί τοὺς «Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;». Ὁ Σωκράτης συνεχίζει τὴν διήγησιν τοῦ ἀπευθύνοντας ἄλλη μίαν ἐρώτησιν στὸν Γλαῦκωνα «Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἱοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγή ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ

ὀρῶεν;». Θέτει τώρα την υπόθεση πως οι δεσμώτες έχουν τη δυνατότητα να συνομιλούν. Τον καλεί, λοιπόν, να σκεφτεί αν αυτά για τα οποία μιλούν δεν είναι παρά οι σκιές που έβλεπαν να περνούν μπροστά από τα μάτια τους. Έτσι, θα ονόμαζαν συγκεκριμένα κάθε αντικείμενο με βάση τα χαρακτηριστικά της σκιάς του και όχι την πραγματική μορφή του. Για παράδειγμα, θα ονόμαζαν ένα αντικείμενο «τραπέζι» με βάση την οπτική μορφή του, την ατελή εικόνα που εντυπώνεται στον νου τους μέσω της όρασης. Ο Γλαύκων συμφωνεί με τον συλλογισμό του Σωκράτη και συμπληρώνει πως κατά ανάγκη οι δεσμώτες έχουν αυτή την αντίληψη «Ανάγκη».

B3.

1. οισοφάγο
2. φόρος
3. φορέματα
4. φέρσιμό
5. φερέφωνό

B4.

- 1.Λάθος
- 2.Λάθος
- 3.Σωστό
- 4.Σωστό
- 5.Λάθος

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1.

Παρατηρούσε συχνά τον εαυτό της, εξέταζε αν κάποιος άλλος την παρατηρεί και πολλές φορές έριχνε το βλέμμα και στη σκιά της. Μόλις πλησίασαν πολύ κοντά στον Ηρακλή, αυτή η οποία αναφέρθηκε αρχικά προχώρησε με τον ίδιο ρυθμό, ενώ η άλλη επειδή ήθελε να φτάσει (πρώτη), έτρεξε προς τον Ηρακλή και (του) είπε· Σε βλέπω, Ηρακλή, να απορείς ποιο δρόμο να πάρεις (ακολουθήσεις) στη ζωή σου. Εάν κάνεις εμένα φίλη θα σε οδηγήσω στον πιο ευχάριστο και εύκολο δρόμο και θα υπάρξει απόλαυση που δεν θα γευτείς και θα ζήσεις μια ζωή χωρίς δυσκολίες.

Γ2.

Η Αρετή και η Κακία εμφανίζονται ως δύο γυναίκες μεγαλόσωμες (δύο γυναίκες...μεγάλας), εκ των οποίων η μία (η Αρετή) είναι ευπρεπής στην εμφάνιση (εὐπρεπὴ τε ἰδεῖν) με φυσική ευγένεια (ἐλευθέριον φύσει), με καθαρότητα (κεκοσμημένην...καθαρότητι), συνεσταλμένη (τά δ' ὄμματα αἰδοῖ), γεμάτη σωφροσύνη (τό δέ σχῆμα σωφροσύνη) και ντυμένη με λευκό φόρεμα (ἐσθῆτι δέ λευκή).

Από την άλλη, η Κακία είναι μια γυναίκα χυμώδης (τεθραμμένην...πολυσαρκίαν) και μαλθακή (καί απαλότητα), βαμμένη ώστε το δέρμα της να φαίνεται πιο λευκό και πιο κόκκινο από ό,τι είναι στην πραγματικότητα (κεκαλλωπισμένην...δοκεῖν φαίνεσθαι) και το παράστημά της να δείχνει ψηλότερο από το φυσικό (τό δέ σχῆμα...τῆς φύσεως εἶναι), με βλέμμα επίμονο (τά δέ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα) και ντυμένη με διάφανο ένδυμα που την έκανε να λάμπει (ἐσθῆτα δέ...ῶρα διαλάμποι).

Γ3.α.

γυναῖκας: γυναικός
φύσει: φύσεως
τό σῶμα: τοῦ σώματος
καθαρότητι: καθαρότητος

Γ3.β.

φανῆναι: φάνηθι
μεγάλας: μειζόνων
ἰδεῖν: ὀψομένη
ἐπισκοπεῖν: ἐπεσκόπει
ἄξω: ἄγαγωμεν
οὐδενός: οὐδεμιᾶ

Γ4.α.

ἰδεῖν: ἀναρθρο τελικό ἀπαρέμφατο της αναφοράς στο εὐπρεπῆ
τῆς φύσεως: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική συγκριτική στο ὀρθο-
τέραν
τῷ Ἡρακλεῖ: ἀντικείμενο στο ἀπαρέμφατο προσδραμεῖν
ἀποροῦντα: κατηγορηματική μετοχή, ἐξαρτάται ἀπό το ρῆμα ὀρῶ, ἀναφέρεται στο
ἀντικείμενο σε, στο οποίο λειτουργεῖ ως κατηγορηματικός προσδιορισμός
φύλην: κατηγορούμενο στο ἀντικείμενο ἐμέ ἀπό τη μετοχή ποιησάμενος
τῶν χαλεπῶν: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική ἀντικειμενική στο
ἄπειρος

Γ4.β.

εἰ τις ἄλλος αὐτήν θεᾷται: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ἐρωτηματική πρόταση
ολικής ἄγνοιας ἀπλή (μονομελής) που λειτουργεῖ ως ἀντικείμενο στο ἀπαρέμφατο
ἐπισκοπεῖν. Ἐκφέρεται με οριστική (θεᾷται), γιατί δηλώνει κάτι το πραγματικό.